

VERSLAG VAN DE WATERVOGELTELLING OP DE PLASSEN
IN MIDDEN- EN ZUIDOOST BRABANT

6 december 1980.

Hoewel het jaar 1980 al weer even is verstreken ligt hier toch nog een verslagje voor je van 1980. Verheugend is het feit dat voor deze decembertelling alle trajekten in het weekend 6/7 december werden geteld, een bijzonder goed resultaat! Ook de waargenomen vogels zorgden voor een goed, zelfs zéér goed resultaat, waarover later echter meer.

Het weer tijdens de tellingen was goed te noemen; er stond weliswaar een matige tot harde wind uit overwegend noordelijke richting maar de temperatuur bleef toch rond het vriespunt steken. De bewolking die in de ochtend aanwezig was verdween tegen de middag geheel zodat de zon haar invloed kon doen gelden; tegen de avond echter werd het snel koud ($-5^{\circ}\text{C}.$) en in de nacht viel er zelfs sneeuw zodat de "zondagstellers" iets minder fraai weer troffen; toch bleef het ook zondag droog.

Aangezien de laatste dagen die aan de telling vooraf gingen gepaard gingen met winterse temperaturen was een groot aantal vennen met ijs bedekt, terwijl de waterstand van de plassen en vennen normaal te noemen was.

Medewerkers:

H. Sierdsema (1+6), G. Sluyter, A. Renders, G. Morel en D. Jansen (2), F. v. Erve (ged. 2 + 3), L. Hilgers (4), N. Hilgers en F. v. Avendonk (5), A. v. Poppel (7 en 15), L. Peeters en J. v. Kessel (8), F. Neyts en J. v. der Winden (9), T. Heynen en H. Cornelissen (10), P. Voorn (11), H. Hendriks en R. Bouwman (12), P. Wouters en W. v. d. Voort (13), R. Aarts (14), M. v. Deursen (16) en R. Manders (17).

Resultaten:

De resultaten van deze telling waren opmerkelijk te noemen. Op de eerste plaats kan het bijzonder grote aantal doortrekkende ganzen genoemd worden die door nagenoeg alle waarnemers werden opgemerkt en spectaculair genoemd werd. Er werden in totaal bijna 7.500 ganzen waargenomen terwijl enkele waarnemers geen aantal noemen maar wel opgeven dat er ganzen werden gesignaleerd. (totaal zeker vele honderden ex.). Hoewel enige dubbeltellingen zeker niet uitgesloten zijn omdat eenzelfde groep ganzen door meerdere waarnemers kan worden waargenomen moet anderzijds worden opgemerkt dat er nog een groot aantal ganzen "gemist" zal zijn doordat enkele trajekten op zondag werden geteld toen de grootste aantallen reeds waren gepasseerd. Ook bij de trajekten die op zaterdagmorgen werden geteld zijn de masale verplaatsingen onopgemerkt gebleven omdat deze zich vooral afspeelden in de middag en dan vooral tussen \pm 14.00 en 17.00 uur. 1.000-2.000 ganzen per uur per gebied was in dit tijdsbestek dan ook geen uitzondering. Berlikheids-halve moet echter wel worden opgemerkt dat in enkele gevallen ook ganzen werden opgegeven buiten het eigenlijke telgebied (tussen twee telgebieden in bijvoorbeeld).

Deze sterke verplaatsingen van ganzen worden op de eerste plaats veroorzaakt door plotseling invallende vorst of sneeuwval. In Brabant was hiervan echter nauwelijks sprake (wel gedurende de nacht die hierop volgde). Wel was de temperatuur in Noord- en Oost Nederland, maar vooral in Noord- en Oost Europa aanzienlijk lager met hier en daar ook sneeuwval. Het is dan ook voor de hand liggend dat de ganzen hiervoor op de vlucht zijn gegaan. Opvallend was het verder dat de ganzen niet, zoals men bij vorstvlucht zou verwachten, in zuidelijke of

zuidwestelijke richting wegtrokken maar in westelijke of zelfs noordelijke richting. Een verklaring hiervoor zou kunnen zijn dat de ganzen oorspronkelijk wilden uitwijken naar gebieden in België of Frankrijk die zij in de winter '78/'79 noodgedwongen hebben leren kennen maar hiervan afzagen toen bleek dat de weersituatie in Zuid-Nederland hiertoe geen aanleiding gaf en, eenmaal in Brabant aangekomen, hun koers veranderden en richting zuidwest Nederland trokken. Uiteraard zijn dit slechts gissingen waarover weinig zekerheid bestaat.

Helaas kon het grootste deel van de overtrekkende ganzen niet worden gedetermineerd (grote afstand, hoog overvliegend, slechte belichting enz.); omdat de verhouding rietgans/kolgans per traject sterk varieerde lijkt een verantwoorde schatting mij op grond van de binnengekomen waarnemingen niet mogelijk. Het aantal pleisterende rietgansen tenslotte bedroeg 600; deze zaten in de Grootte Peel.

Behalve deze sterke trek van ganzen meldden diverse waarnemers ook trek van andere soorten waarvan onder meer een troep van 34 eidereenden te Budel-Dorplein (overvliegend in zuidwestelijke richting), maar ook kieviten, veldleeuweriken en enkele blauwe reigers werden waargenomen. Behalve de reeds genoemde leuke soorten kunnen we ook nog noemen: roerdomp 1 ex, toppereend 1 wijfje op het Wilhelminakanaal t.h.v. de Beekse Bergen, traject 7; ook zat er tot 3 of 4 december nog een wijfje op de Landsard te Veldhoven, Grote zaagbek 1 pr. en bonte strandloper, 1 ex. tussen een troep kieviten op het Goor, De Utrecht.

Van de eenden was het kleine aantal wintertalingen, kraakeenden, en pijlstaarten opvallend terwijl de smient zelfs helemaal ontbrak. Ook van de wilde eend werden er zo'n 1.400 minder gezien dan in december 1979 het geval was. Deze lage aantallen zullen zéér waarschijnlijk zijn veroorzaakt doordat op een aantal vennen en plassen nog een laag ijs lag. Ook fuut en waterhoen (voor beide soorten werd het laagste december-aantal tot nu toe bereikt) hadden mogelijk min of meer te lijden van het plaatselijk nog aanwezige ijs. De kuifeend en brilduiker daarentegen waren met resp. 524 en 30 ex. zéér goed vertegenwoordigd (voor beide soorten tevens het grootste december-aantal tot nu toe).

Dat er zoveel kapmeeuwen werden geteld komt op de eerste plaats door het tellen van 2 als zodanig in gebruik zijnde slaappleatsen (traject 2, Oosterplas en traject 9, Eenode) waar resp. 3000 en 3500 ex. werden geteld.

Ondanks enige korte vorstperioden en enige sneeuwval werd er toch nog 1 witte kwikstaart waargenomen en wel in traject 1.

Tenslotte kan van de stootvogels worden vermeld dat deze tijdens deze telling goed vertegenwoordigd waren; alleen de blauwe kiekendief liet het t.o.v. december '79 nogal afweten al moet hierbij direkt worden opgemerkt dat er juist toen vrij veel blauwe kiekendieven werden waargenomen. Samenvattend kunnen we zeker weer spreken van een zeer goed geslaagde telling, niet op de laatste plaats omdat alle trajecten in het afgesproken weekend werden geteld.

De volgende tellingen van dit seizoen zijn gepland op 7 februari en 7 maart.

Willen de waarnemers die hun gegevens van de januari-telling nog niet hebben ingestuurd dit alsnog zo spoedig mogelijk doen zodat ook het verslag van de januari telling binnenkort zal kunnen verschijnen?

Getelde stootvogels tijdens plassentellingen in december:

	dec. '77	dec. '78	dec. '79	dec. '80
buizerd	3	14	28/30	22
sperwer	3	8	7	4
havik	-	1	1	2
blauwe kiekendief	2	2	8/9	1
smelleken	-	1	-	2
torenvalk	-	3	2/3	8
rode wouw	1	-	-	-

PLASSENTELLING MIDDEN- EN ZUIDOOST BRABANT 6 december 1980.

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	TOTAAL
fuut		23				2	6		1									32
dodaars		7				5			1									13
blauwe reiger		6	1			2	1	1	4		55	4	1			1		76
roerdomp											1							1
wilde eend	132	636	265	26		407	2200	187	1280	252	60	180	720	500	2135		125	9.155
wintertaling	21		2	2		14	60	6	1		25	60	3	12	14			320
krakeend															4			4
pijlstaart															18			1
slobeend												30			2			32
kuifeend	28	169	3			38	249			3					34			524
tafeleend	34	170	1			82	41		13	400			15		10			766
brilduiker	2	20							12				6		18			30
gr. zaagbek						2												2
grauwe gans		17											20					37
kolgans			178	23				145							75			421
rietgans	13			248				72	9		?				216	600		1.158
"gans"	1215	133		100									2000	2380				5.828
knobbelzwaan		2							2									4
waterhoen	1	134		58		34	12		3	4						1	11	258
meerkoet		554	15			179	202	68	208	117			6	15	13		41	1.418
kievit		60						826					14					900
watersnip		7																7
wulp								96					6			29		131
bonte str.loper								1										1
1. mantelmeeuw	2																	2
zilvermeeuw	360	60					1	7	146			2	2		20			598
stormmeeuw	1	227				11	6	24	90	1								360
kapmeeuw	60	3528	300			8	73	173	4489	144			160		48	10	5	8.998
graspieper	2	3						20				8	1					34
witte kwikst.	1																	1
rietgors	2							1	2			5			1	20		31
bonte kraai	17							8	20				13		3	13		74
toppereend							18											1
eidereend															34			34
putter	1								1									2
veldleeuwerik								177					70					247
goudvink													1					1

Decemбераantallen van watervogels, waargenomen tijdens de plassentellingen:

	dec. '77	dec. '78	dec. '79	dec. '80
fuut	51	35	37	32
dodaars	3	25	2	13
blauwe reiger	44	55	86	76
wilde eend	6.694	9.018	10.526	9.155
wintertaling	1.349	1.605	1.459	320
krakeend	57	22	27	4
smient	9	21	3	-
pijlstaart	7	3	6	1
slobeend	11	28	53	32
kuifeend	516	324	343	524
tafeleend	1.372	855	734	766
brilduiker	18	13	19	30
grote zaagbek	-	3	4	2
knobbelzwaan	4	9	11	4
waterhoen	305	713	343	258
meerkoet	1.058	1.231	1.889	1.418
kievit	1	27	696	900
watersnip	11	7	35	7
zilvermeeuw	243	886	119	598
stormmeeuw	103	271	36	360
kapmeeuw	1.742	5.758	2.657	8.998
graspieper	37	21	29	34
witte kwikstaart	24	5	10	1
rietgors	16	22	41	31
onte kraai	116	102	121	74